

Cilvēka mūža godi pirms simts gadiem

Izstādes veidotājas Iveta Gudīna un Undīne Krūze.

Izstādē «PārEjas» svinīgi ienākam cauri goda vārtiem. Latviešu tradīcijās tie, simbolizējot pāreju jaunā brieduma līmenī, ir bijuši kā zīme pārbaudījumu lokiem, kuriem izejam cauri dzīves laikā. Kristības, iesvētības, kāzas un bēres – tie ir četri galvenie godi cilvēka dzīvē.

Saturā tik bagātīgā un ārējā veidolā tik savdabīgā izstādē Dobeles novada muzejā tika atklāta jau maijā, Muzeju nakts laikā, taču pasākumu un dažādu izrikojumu ap šo laiku parasti ir tik daudz, ka dažs labs notikums

burzmā it kā pazūd un paliek bez ievēribas, ko tas noteikti būtu pelnījis. Šķiet, tā ir noticis arī ar šo izstādi. Taču to noteikti ir vērts apskatīt! Un tā arī dariet, ja tā vēl nav redzēta, jo izstāde vēl būs apskatāma līdz oktobrim.

Par izstādi

Stāsta Dobeles novada muzeja speciāliste UNDĪNE KRŪZE.

Izstāde ir stāsts par pagājušā gadsimta 20. un 30. gadu Dobeles un apkārtnes cilvēku lielajiem dzīves pieturpunktiem. Kā tolaik tika rīkotas kristības, iesvētības, kāzas un bēres? Ko gērba, ko dāvināja, kā ielūdza, informēja un apsveica? Un tas ir noticis pirms aptuveni 100 gadiem, jo dzīvojam jau šī gadsimta 20. gados.

Jau pērn, kad spriedām, ka varētu izveidot izstādi par latviešu godiem, papētījām, kādu materiālu muzeja krājumā ir visvairāk. Kopumā tajā ir 25 tūkstoši vienību, un visplašāk tas ir pārstāvēts ar pirmās brīvvalsts materiāliem – fotogrāfijām un dokumentiem, ar kristību, iesvētību, miršanas un bērņu programmiņām, kādas tolaik bija.

(Vēl – 4. lappusē)

Anitas Banziņas foto

ŠODIEN NUMURĀ

Atkaltikšanās prieks
salidojumā Auros. 2. lpp.

Pētnieki meklē E
vitamīniem bagātākās
asinszāles. 7. lpp.

Grigorijs Sidorčiks:
«Pielāgojies vai taisi
revolūciju!». 5., 7. lpp.

ĪSZIŅAS

Šogad ātri beidzas lavandu ziedēšanas laiks. Vēl tikai šonedēļ lavandu lauki būs apskatāmi zemnieku saimniecībā «Rūķišu tēja», Penkules pagasta viensētā «Skalbes» un piemājas saimniecībā «Bērziņi».

Sestdien, 22. jūlijā, no plkst. 11 tautas sporta bāzē «Ceļa Ēzeļi» norisināsies Dobeles apkārtnē pirmais «Ceļa Ēzeļu» skrējieni, kurā dažāda garuma distancēs aicināti piedalīties gan lieli, gan mazi sportotgribētāji. Visiem, kuri veiks jebkura garuma distanci, tiks «Ceļa Ēzeļu» piemiņas medaļas.

Projekts «Atver sirdi Zemgalē» augustā ielūdz uzņēmējus uz informatīvu pasākumu par cilvēku ar invaliditāti iekļaušanas iespējām darba tirgū. Pasākuma laikā pieredzējuši eksperti stāstīs par juridiskajiem aspektiem, kas ir jāņem vērā, nodarbinot cilvēkus ar invaliditāti, cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem komunikācijas īpatnībām un citiem jautājumiem. Pasākumam var reģistrēties līdz 11. augustam.

OTRDIEN, 25. JŪLIJĀ, LASIET:

Kā Bikstos un Tērvetē
svinēja svētkus un
sumināja mazos
novadniekus.

Zemgalē atjauno reģionālo autoceļu segumu pie Iecavas un Dobeles

Zemgalē uzsākta asfaltbetona seguma atjaunošana uz reģionālā autoceļa Jelgava – Iecava (P93) sešus kilometrus garā posmā pirms Iecavas (24,80. – 30,54. km) un uz autoceļa Jelgava – Dobele – Annenieki (P97) no Gardenes līdz Liepājas šosejai (A9) (37,18. – 45,41. km), informē «Latvijas valsts ceļi».

Abos posmos būvdarbus plānots pabeigt šī gada septembrī.

Patlaban autoceļa Jelgava – Iecava (P93) remontposmā braukšanas ātruma ierobežojums noteikts 70 km/h, darbu vietā

– 50 līdz 20 km/h, un darbojas viens pagaidu luksofors. Posma izbraukšanai jāplāno 15 – 20 minūtes.

Būvdarbu ietvaros plānots veikt iesēdumu remontu un ceļa

profila labošanu ar karsto asfaltbetonu, un ieklāt jaunu asfaltbetona dilumkārtu. Tāpat tīris un atjaunos caurtekas, veiks nepieciešamos remontdarbus tiltam pār Ikstrumu, atjaunos autobusu pieturvietas un ceļa aprikojumu.

Savukārt uz autoceļa Jelgava – Dobele – Annenieki (P97), par darbiem uz kura «Zemgale» jau rakstīja, satiksmi divos posmos organizē ar satiksmes regulētāju palīdzību, braukšanas ātruma ierobežojums 70 km/h, atsevišķās

vietās – 50 km/h, un ceļā jāplāno 15–20 minūtes.

Posmā veiks asfaltbetona seguma izlīdzinošo frēzēšanu, iesēdumu remontu un ieklās asfaltbetona dilumkārtu. Atjaunos arī pieturvietas un ceļa aprikojumu.

Darbus abos posmos veic SIA «VLAKON» par līgumcenu 2158665,01 eiro (ar PVN), būvuzraudzību nodrošina SIA *Būvju profesionālā uzraudzība*.

Sagatavoja Indra Cehanoviča

Cilvēka mūža godi pirms simts gadiem

(Sākums – 1. lappusē)

Kamēr nebijām tikušas skaidrībā par hronoloģisko ietvaru, sākums bija grūts. Kopā ar muzeja krājumu glabātāju Ivetu Gudīņu jau sākot atlasīt materiālu vispār par kāzām un bērēm, sapratām, ka nevaram paņemt vēl klāt pagājušā gadsimta otro pusi vai mūsu gadsimtu. Visu uzreiz parādīt nevaram. To atstāsim citai reizei. Un, līdzko tas kļuva skaidrs, strādāt kļuva ļoti interesanti. Sapratām, ka arī dobelniekiem un novada ļaudīm būs interesanti paskatīties, kā šie godi ir svinēti pirms simts gadiem.

Materiālu atlasē konceptu bija vienkāršs: ja redzam bildi, par kuru nav nekādu ziņu, kas tajā ir attēlots, tā, visticamāk, izstādē neiekļuva, ja vien tajā nebija kas ļoti interesants. Piemēram, kāda skaista kleita vai priekšmets kā liecība aizgājušajam laikam. Daudzas fotogrāfijas muzejs pieņēma tikai tāpēc, ka uz to stūrīša rakstīts «Fricis Kalniņš». Zinājām, ka cilvēki ir bildējušies pie Dobeles fotogrāfa Fricis Kalniņa, taču vairs nevaram atšifrēt, kas tie ir par cilvēkiem. Tāpēc tās noder tikai tad, ja gribam runāt par tā laika modi.

Ņemām ģimenes fotogrāfiju, ja zinājām, kas tā ir par ģimeni, ja par to ir kāds stāsts. Tālāk skatījāmies, vai dokumenti, kas atlasīti, ir saderīgi ar tiem cilvēkiem, kuri redzami fotogrāfijās.

Bija svarīgi parādīt arī kādu priekšmetu, kas saistīts ar godiem, tāpēc meklējām krājumā, piemēram, kādu interesantu kāzu dāvanu. Un, lūk, izstādē ir redzama līgavaiņa dāvana savai izredzētajai – vienkārši krūze. Ja mūsdienās līgavainis dāvinātu krūzi, diez vai līgava būtu priecīga par tādu dāvanu. Tas būtu tikpat kā tosteri uzdāvināt. Bet pirms 100 gadiem tas bija pilnīgi pieņemami.

Sākotnēji radās nelielas grūtības ar dizainu, jo sākumā nevarējām saprast, kā to visu parādīt. Vienkārši salikt gar sienām nebūtu nekāda māksla. Piesaistījām brīnišķīgo dizaineri Lienī Laurinoviču, ar kuru sadarbojamies, jau veidojot iepriekšējo izstādi par rūpniecību. Bija arī citi varianti, taču nolēmām, ka būs atvērtas planšetes un tajās iekļausim arī priekšmetus. Iespējams, citi to pat nepamana un nenovērtē, bet mums tas liekas dizainiski interesanti un mūsdienīgi.

Vispārējais vairāk sagādāja baudu, nevis grūtības. Bija ļoti aizraujoši strādāt. Atklājās vairāki interesanti fakti, pie kuriem aizveda kāda pavisam maza lietiņa, taču daudz kas joprojām palicis vēl neatšifrēts.

Kristības

Kristības ir cilvēka pirmie godi, kurus gan viņš pats neatceras, taču viņa dzīves aplis ir iesācies. Ko parasti bērniņam uz kristībām dāvina? Protams, kaut ko no sudraba, karotīti, piemēram.

Mariannas un Žaņa Dumpfu kāzu foto. 1936. gada 26. decembris.

Undīne Krūze rāda kādu interesantu priekšmetu, kas, izrādās, ir sudraba salvešu turētājs, kas dāvināts Maigai Sproģei. Uz tā iegravēti viņas iniciāļi.

Svarīgi ir bijis parādīt arī kristību kleitas, diemžēl Dobeles muzeja krājumā ir bijusi tikai rozā kleitiņa. Tā burvīgi baltā, kas redzama izstādē, ir deponēta no Tukuma muzeja. Šeit vietā ir piebilst, ka izstādes veidošanā palīdzējusi sadarbība ar citiem tuvākajiem muzejiem. Arī šūpulītis un tā liksts ir atvesta no Tukuma un Bauskas muzejiem.

Iesvētības

Iesvētības mēdz salīdzināt ar cilvēka jāvārdi Dievam. Šajā brīdī tu no bērna esi kļuvis par pilntiesīgu pieaugušo, par draudzē locekli. Un tā bija tradīcija – iesvētītajām meitenēm baltās kleitās, ar baltām bantēm matos doties pie fotogrāfa, lai bilde paliktu piemiņai no svarīgās dienas. Stāja stalta, seja nopietna, rokās – Bībele vai dziesmu grāmata. Puišiem – balti cimdi. Tādi bijuši modē. Un tādu fotogrāfiju muzejā ir daudz, izstādē ir redzamas tikai interesantākās. Daudzu fotogrāfo jauniesu vārdi diemžēl ir palikuši nezināmi.

- *Atbrauca kolēģe no Jaunpils muzeja apskatīt izstādi, - stāsta Undīne Krūze. - Viņa apstājās pie meitenes fotogrāfijas, kuru iekļāvām izstādē, kaut arī nezinājām, kas viņa ir. Ļoti skaista bilde, paraus tā laika modei. Un izrādās, ka meitene fotogrāfijā ir viņas vecvecmāmiņa. Mēs tagad zinām meitenes vārdu – Elza. Šī izstāde ir unikāla ar to, ka arvien nepār-*

traukti varam cilvēkus fotogrāfijās identificēt. Līdz šim jau ir bijušas vairākas ģimenes, kuras atpazīnušas savus senčus.

Iesvētībās parasti tika dāvinātas vai nu Bībeles vai dziesmu grāmatas, ar kurām tad arī fotografējās. Izstādē ir redzami arī neparasti krāšņi cimdi, kurus adījusi Jūlija Vēvere - diezgan slavēta adītāja 30. gados. Cimdus ieadīts «Atmiņai no iesvētībām 1939. gada augustā».

Var papētīt iesvētību apliecības. Tās it kā vienādas, taču katrai ir atšķirīgs dizains, ko nu kura novada baznīca ir izvēlējusies.

Kāzas

Ja nu kādam vēl nav gadījies redzēt skaisto, mūžzaļo mirti, izstādē to var izdarīt. Senos laikos to uzskatīja par veiksmīgas laulības simbolu, tāpēc mirtes audzēja gan meitu mājās, gan dāvināja līgavām kāzās, gan, protams, tās zariņus stiprināja pie plīvura, jo tie simbolizē šķīstību.

Un nu izrādās, ka mūsdienās atrast mirti ir liela problēma. Undīne stāsta – tās vairs neviens mājās neaudzē. Mode ir mainījusies. Mirtes meklējumos ir apzvanītas visas tuvākās dārzniecības un botāniskie dārzi, ielikts lūgums Facebook. Beidzot mirte uzzieta kādā mazā dārzniecībā un beigās to – lielu, skaisti sakoplojušu – uzdāvinājusi Anna Andersone no Ezeres, kas pamānīja muzeja uzsaukumu vietnē Facebook.

Kāzu fotogrāfijās jaunlaulātie, kā likums, ir ļoti nopietni, nekādas smaidīšanas. Tā teikt, ir tikai oficiālās fotobildes, kas tapušas fotodarbnīcās. Arī kāzu

Doras un Paulīnas Krīgeru iesvētību foto no 1929. gada.

viesi kopbildēs tradicionāli izkārtoti: jaunlaulātie vidū, tuvākie radi līdzās, tālāk viesi, muzikanti, bērni priekšā. Ja kāds nesēdēja mierīgi, varēja gadīties, ka sejas vietā būs smērējums. Visbiežāk jau bērniem, kuri nevarēja iztikt bez izkustēšanās.

Tā laika fototehnika, saprotams, neļāva iemūžināt arī kāzu sadzīves ainiņas. Kā tika klāti galdi, ko ēda, ko dzēra, kādas dziesmas dziedāja?

- *Ja mēs gribētu visā pilnībā parādīt svinības, tad droši vien būtu katram šim notikumam jātaisa viena liela, atsevišķa izstāde. Nav teikts, ka pēc dažiem gadiem tāda arī nevarētu tapt, - saka Undīne.*

Kopbildēs dažkārt var atpazīt arī tā laika ievērojamus cilvēkus. Vienā no fotogrāfijām var ieraudzīt Kārli Ulmani, kurš atbraucis uz kāzām dzimtajā Bērzē, – precas viņa brāļadēls Vilis Ulmanis ar Elizū. Naudītes pagastā 1933. gadā zelta kāzas tika svinētas lielsaimniekiem Leontinei un Alfrēdam Ansoniem. Tajās ir klāt bijis arī vēl viens Valsts prezidents – Alberts Kviesis.

Undīne Krūze aicina ieskatīties kā laika kāzu ielūgumos, kuros saskatāma kāda savdabīga nianse.

- *Mūsdienās to vairs nevaram iedomāties, jo jaunlaulātie ielūgumus uz kāzām sūta savā vārdā, taču tad bija pieņemami, ka ielūgumu savā vārdā sūtīja tas, kurš apmaksāja kāzu izdevumus. Ir pat tā, ka līgavas vecmāmiņa ielūdz uz kāzām: ielūdzu uz mana dēla meitas kāzām ar tādu un tādu puisī.*

Bēres

- *Esam nonākuši līdz cilvēka dzīves un izstādes noslēgumam,*

un tās ir bēres, - uz pēdējiem goda vārtiem ved Undīne. - Vairākas fotogrāfijas, kuras smagi skatīties ētisku apsverumu dēļ, te nav izliktas, bet vērtīgākās, manuprāt, ir tās, kurās var redzēt, kā izskatījušies Auces un Dobeles liķrati.

Īpaši grezni bijuši Dobeles liķrati, kuri joprojām glabājas Viļa Plūdoņa muzeja šķīnī Bauskas novada «Lejeniekos».

Undīne pievērs uzmanību metāla kroņiem:

- *Pirmās brīvvalsts laikā Latvijā un arī citās valstīs tie bija modē ziemas laikā, jo neliksi jau uz kapa vienkārši skuju vainagu bez puķēm. Vajag to kroni! Eksistēja pat kroņu darbnīcas, kas tos taisīja no metāla. Tie izdevās tik skaisti, ka pat nepateiksi, ka ir no metāla. Kroņi tika krāsoti, parasti virsū bija zilas neaizmirstulītes, ozollapas, papar-des lapas un rozes. Kādreiz mikseja arī ar istajām puķēm.*

Un unikāli, ka muzeja krājumā ir četri šādi kroņi, kas izlikti arī izstādē. Tie nav restaurēti, bet vēl var saskatīt krāsu. Līdz ar Otro pasaules karu šī tradīcija izjuka, jo tas bija diezgan dārgs pasākums, ko varēja atļauties tikai turīgi cilvēki. Latvijā ir saglabāties ap 300 šādu kroņi, un mēs esam priecīgi, ka tie ir arī muzeja krājumā.

Anita Banzīņa

Foto no Dobeles novada muzeja krājuma

MAF

Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem
Par lappuses saturu atbild raksta autors

«Pielāgojies vai taisi revolūciju!»

Šajos laikos, kad mazie veikali te atveras, te atkal drīz vien ir ciet, diezin vai atradīsiet daudz uzņēmumu, īpaši tirdzniecībā, kas veiksmīgi darbojas kopš pagājušā gadsimta. Mūspusē viens no tādiem ir «SIA Bēnes PB», kas dibināts 1992. gada janvārī. Taču valdes priekšsēdētājs GRIGORIJS SIDORČIKS, kurš uzņēmumu vadījis visu šo laiku un vēl pirms tā reģistrēšanas, stāsta, ka Bēnes patērētāju biedrības vēsture ir krietni senāka, un labprāt dalās savā nu jau gandrīz 35 gadu pieredzē un atziņās par darbu tirdzniecībā.

Simtgadniece ar bagātu vēsturi

- Jā, šajos «jaunajos laikos» uzņēmums pastāv nedaudz vairāk par 30 gadiem. Bet vispār Bēnes patērētāju biedrībai ir ap simts gadu. 1922. vai 1924. gadā (dati ir dažādi) tika nodibināta piensaimnieku sabiedrība «Strauts», un Bēnes biedrība ir no tiem laikiem. Bija piensaimnieki, tirgotāji... Tajā laikā Bēnes patērētāju biedrība bija ļoti stipra, apvienoja Mežmuižas (Augstkalnes), Bukaišu, Ukru, Īles, kādreizējā Vecauce vai Auces rajona (atradām dokumentos, ka arī tāds ir bijis) paju turētājus. Starp citu, šajā ēkā Bēnē, Stacijas ielā, kur tagad pasts, veikals «Elvi» un mūsu uzņēmuma birojs, kādreiz bija pienotava un te tika taisīts arī siers.

Padomju gados izveidoto Dobeles rajona patērētāju biedrību 1988. gadā nolēma sadalīt, un izveidojās arī Bēnes patērētāju biedrība. Es sāku strādāt tā gada decembrī. Vispirms bijām kooperatīvā sabiedrība. Starp citu, tajā laikā Dobeles rajonā bija ap divdesmit tūkstošiem paju biedru. Tāda tolaik bija sistēma: tu jau neko veikalos nevarēji dabūt, ja nebiji paju biedrs. Cilvēkiem nauda bija, bet veikalu plaukti bija tukši. Bet paju biedri varēja tikt pie ārzemēs ražotiem apaviem, apģērbiem, tolaik populārās un deficitās šķīstošās kafijas, šampanieša vai desas, vēl citiem produktiem, kuru tagad papildinām... Kad sākās privatizācija, mūsu paju biedri izpirka savas daļas, un turpinājām, kļuvām par SIA. Tolaik bija mode visam mainīt nosaukumu, taču mēs palikām pie vecā, vēsturiskā.

Līdzīkam un ar melnu muti

- Teikšu tā: mēs dzīvojam līdzīkam, atbilstoši situācijai valstī. Un ir tāds labs teiciens: vai nu tu pielāgojies, vai taisi revolūciju. Mēs faktiski uztaisījām revolūciju: nepalikām toreizējās patērētāju biedrību savienības «Turība» sastāvā. Tas izrādījās pareizs lēmums, jo visas toreizējās patērētāju biedrības izjuka. Formāli vairākas vēl pastāv, bet faktiski tām ir viens īpašnieks. Bet mēs savā SIA esam daudzi. Kad pārtapām par kapitālsabiedrību, sākām iegādāties īpašumus

Jelgavas novadā un pilsētā, Saldus, Tukuma novados, Dobelē, uztaisījām savu ceptuvi Bēnē.

Ražotne ir neliela, arī uzņēmums kopumā, bet prasības no valsts puses, diemžēl, kā visiem ražotājiem un tirgotājiem: vai tu esi liels «gigants» vai mazais. Tas ir daudzās jomās nepareizi. Bet mazos tirgotājus nereti uzskata par otršķirīgiem: nu, kas tu tāds esi, ja tirdzniecībai nevari paņemt kuģi ar banānu kravu... Jā, mēs esam mazi. Un redzam arī, ka laukos iedzīvotāju skaits arvien sarūk. Tajos pašos Ukros: kādreiz bija tūkstošiem iedzīvotāju, tagad – trīs simti...

Tagad mums ir ap 30 veikaliem četros novados, galvenokārt lauku teritorijās, pagastu centros. Kopā ar ceptuvi esam ap 120 darbiniekiem. Strādājam divos tirdzniecības tīklos – «Elvi» un «Aibe». Tālākās vietas, kurp jābrauc, ir ap 100 km. Lai apbraukātu visas tirgotavas, man sanāk pāri 800 km. Nav jau tā, ka braucu bieži – regulāros reidos (Smaida.), bet, ja gadās lielas problēmas, tad gan. Kādas problēmas? Nu, piemēram, tagad, vasarā. Tirgotājiem ir teiciens: kamēr tauta atpūšas, jāstrādā ar melnu muti. Kamēr var paņemt naudu, tā jāpaņem, nerēķinoties ar laiku, jo, kad cilvēkiem ir svētki, viņi gatavi tērēties. Bet svētkiem ir arī otra puse. Dziesmu un deju svētki – tas bija skaisti, bet mums darbā nebija ap pusotrs desmits cilvēku: aizbrauca dejot un dziedāt. Tur neko nevar darīt, likums ir likums un atvaļinājums pienākas. Bet dabūt vietā darbiniekus nav tik vienkārši. Kaut pats brauc par šoferi vai stāvi aiz letes. Labi, paņēmām darbā uz nepilnu laiku skolēnus, taču viņu nodarbināšanai ir savi noteikumi un ierobežojumi. Paņemot cilvēku no malas ir problemātiski, jo katrā vietā ir sava specifika un vajadzīgs laiks, kamēr darbinieks tajā «ieiet». Dažs jaunais speciālists gadās tik nezinošs vai strādāt negribošs, ka «apmaldās trijos bērzos» un jāiet mājās...

Savas problēmas arī ražošana: nereti vajadzīgi meistari, kurus nevar sagaidīt, bet maizes ražošanas tehnoloģiskais process ir apstājies un skaidrs, ka ieraugs aizies postā... Negribas sūdzēties, bet valsts varētu sekot vairāk līdzī, kas notiek valsts uzņēmumos, piemēram, «Latvenergo». Ja mums pazūd elektrī-

ba, kā dēļ nespējam nodrošināt produkcijas kvalitāti, neviens no pakalpojumu sniedzējiem par to neatbild. Es saprotu, ja ir plānoti elektropadeves atslēgumi. Bet, ja negaidīti pazūd elektrība veikalā un nedarbojas saldējamās iekārtas, produkcija iet bojā, kases aparāti, sakari apstājas, bet zvanot saņemam atbildi: jā, brigāde izbrauks... Nu, pasakiet, cik ilgā laikā, kad būs?! Saņemot tādu naudu, kvalitātei vajadzētu būt citādi. Par cenu vispār labāk nerunāsim: mums par trešdaļu ir samazinājies elektrības patēriņš, bet maksa iet uz augšu. Tas pats ar malku, kurai cena kāpusi par 300 procentiem. Valstij to vajadzētu kontrolēt. Bet viņi tikai tur ņemas pa savām partijām. Tās vajadzētu izdzēst, lai būtu kārtība un cilvēki atgūtu ticību valstij. Tagad katrā partijā ierodas ar savu «brigādi», ko iesēdināt krēslos uz kādu laiku, ne par to neatbild, savā starpā «cepas», daudzi ir ļoti nekompetenti, kas netraucē saņemt milzu algas, un tas viss – par mūsu naudu... Kādi kredīti valstij ir paņemti?! Un tie visi būs jāatdod mums, mūsu bērniem un mazbērniem.

Dari tā, lai patīk pašam

- Kā, to visu saprotot, tik ilgi var nostrādāt vienā vietā? Tas laikam man ir jau no studiju laikiem, kad mācījās Jelgavā, toreizējā Lauksaimniecības akadēmijā. Esmu beidzis Mehānicijas fakultāti, autotransporta nodaļu. Man bija laime strādāt ļoti draudzīgā kolektīvā Bēnes autoremonta rūpnīcā direktora Fleišmaņa vadībā. Viņš bija ļoti gudrs, godīgs vadītājs, arī citos vadošajos amatos bija ļoti gudri, profesionāli cilvēki, kuri strādāja ar visu sirdi, savu laiku nerēķinot. Jau tajos laikos viņi strādāja uz rezultātu. Un tur valdīja teiciens: dari darbu tā, lai tev pašam patīk. Ja darbs tev nesagādā baudu, maini to.

Acimredzot man patīk tas, ko es te daru «Bēnes PB». Sākumā

jau es nesapratu no tirdzniecības absolūti neko. Bet es daudz mācījos un joprojām mācos. Un arī dzīve ir izmācījusi.

Savulaik esmu mācījies arī par pasaules ekonomiku, klausījies ārzemju lektoros. Reiz profesoram no Vācijas, Bonnas, tika vaicāts par kapitālisma un sociālisma atšķirībām. Profesors to izskaidroja vienkārši: redziet, tagad jums ir pilnas kabatas ar naudu, jūs visu varat nopirkt, bet veikalu plaukti ir tukši, tajā pašā laikā katram mājās – pilns ledusskapis. Bet kapitālismā jums būs tukšas kabatas un pilni plaukti. Nu, tagad redzams, ka tā šodien arī ir...

Kad es sāku strādāt, pilnā spēkā darbojās toreizējā «blata sistēma», un tirdzniecībā galvenais uzdevums bija «dabūt»: nodrošināt šo iespēju zināmiem cilvēkiem. Es to nekādi nevarēju saprast, jo, rūpnīcā strādājot, mēs iestājāties par godīgumu, līdzīgi attieksmi pret visiem.

No tiem gadiem prātā ir arī uz tirdzniecību attiecināts teiciens: nopelnīt var ļoti ātri un ļoti viegli, bet, ja nesanāk, ļoti ātri un īsā laikā var visu pazaudēt.

Galvenais - pārdot

- Šodien mūsu galvenais uzdevums ir nevis dabūt un sadalīt, bet pārdot. Vajag tikai pateikt vairumtirgotājam, ko tev vajag, - visu pievedīs klāt. Protams, par maksu. Tālākais – kā pārdot – ir tava problēma.

Arī ar kredītiem tagad ir vienkārši: vai katru dienu zvana un piedāvā. Nav kā kādreiz, kad kredītu dabūt bija gandrīz neiespējami. Mūsu uzņēmumam pašlaik kredītu nav. Savulaik mēs daudz ar kredītiem strādājām, kad modernizējām ceptuvi. Ar kredītiem tirdzniecībā ir tā: ja esi drošs, ka pārdosi kredītā paņemto preci, ņem to, bet, ja tikai uz pusi pārliecināts (jo piedāvājums ir aizdomīgi lēts), labāk nē. Var «iekrist», un ļoti daudzi ir «iekrituši».

Kovida dēļ tagad viss ir mazliet nobremzējies, laukos it kā

pirktpēja palielinājusies, bet cilvēku skaits iet mazumā. Jā, savulaik mums bija arī tā dēvētie autoveikali. Tie beidza pastāvēt ekonomiskās krīzes laikā – ap 2008. gadu. Kāpēc? Galvenokārt tāpēc, ka likumi par tirdzniecību, kā es jau teicu, valstī ir visiem vienādi, neskatoties, vai tu esi lieltirgotājs vai mazs veikaliņš ar 30 pircējiem dienā. Un nevar salīdzināt arī cilvēku pirktpēju lielumsētā un laukos. Likums paredz, ka pašvaldībām pirmās nepieciešamības preces iedzīvotājiem ir jānodrošina visiem, arī laukos. Mēs esam gatavi tās piegādāt līdz durvīm, bet... Sākas: «Kā jūs maksāsiet? Kā pasūtīsiet? Kā piegādāsiet? Kā atskaitīsiet? Un vispirms vajag samaksāt nodokli...» Nu, murgs! Mēs varam saņemt precis lauciniekiem, piegādāt. Bet ir jābūt kases aparātam un tā tālāk, un tā joprojām. Un ko tad, ja terminālam tur nebūs zonas? ... Šāda nevajadzīga birokrātija, samudžināta likumdošana ļoti apgrūtina darbu. Tā mēs pazaudēsim pēdējos pircējus laukos.

Vispirms – septiņi soļi, ieguldot

- Ko jaunajiem, iesākot darbu tirdzniecības biznesā, «likt aiz auss»? Pirmām kārtām jāatceras, ka tie laiki – «lēti nopirkt, dārgi pārdot» – ir pagājuši. Šī niša vēl ir, bet ļoti maza. Un pārsvarā tas ir riskants, nelikumīgs bizness. Man patika dzirdētāsi vienos kursos Zviedrijā, Stokholmā. Tur uzsvēra, ka sākumā ir septiņi soļi jāiet, ieguldot biznesā, tikai astotajā paņemot daļu no iegūtā. Bet lielākā daļa jau dara tā: tiklīdz pirmā peļņa iegūta, to vajag iztērēt. Diemžēl bilances lietas šodien reti kurš jaunais uzņēmējs apgūst. Bet vajag gan ļoti daudz strādāt, gan tikpat daudz rēķināt līdzī. Katru dienu ir jauni izaicinājumi. Un tu kļūdieš, ja domā, ka esi pats gudrākais. Es jau teicu: ja tev kaut ko piedāvā ļoti lēti, rēķinies, ka tur var «slikti ost».

Nezaudēt sevi un savu valsti

- Kas man pašam šodien ir svarīgi? Nekad nevarēju iedomāties, ka, dzīvojot gandrīz 20 gadus Eiropas Savienībā, tomēr būsim kā «otras šķiras» valsts. Tā uz mums skatās vācieši, zviedri... Varbūt tiešām jānomainās vismaz divām paaudzēm, lai mēs būtu līdzvērtīgā statusā.

Būtiski arī, ka daudzi darb-spējīgi, strādātgrīboši jauni cilvēki ir aizmukuši no Latvijas, palikuši tie, kas palikuši. Valstij būtu jārada apstākļi, lai mūsu bērni,

(Vēl – 7. lappusē)

Sarmītes Rones foto

MAF

Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem
Par lappuses saturu atbild raksta autors

Pētnieki meklē E vitamīniem bagātākās asinszāles

Dārzkopības institūta dārzā līdztekus augļu kokiem un ogu krūmiem tagad vieta rasta arī asinszālēm. Gan pie mums savvaļā sastopamās asinszāles, gan dekoratīvās, no kurām dažas vairāk līdzinās mazām rozītēm nekā ierastajām asinszālēm, aug arī institūta siltumnīcā un pagalmā.

Jau kopš pagājušā gada Dārzkopības institūta zinātnieki ir uzsākuši salīdzinoši plašu pētniecisko darbu, kurā tiek pētītas asinszāles, kas šurp atvestas teju no visas pasaules. Pirmā ziema ir pierādījusi, ka ne visas ir spējīgas pielāgoties mūsu klimatam. Pētījumiem palikuši 50 izturīgāko veidu.

Dārzkopības institūta vadošā pētniece DALIJA SEGLIŅA stāsta: - Mēs bieži vien tos ķīmiskos savienojumus, kas ir augos, lietojam kā zāles dažādos medikamentos. Bet kāpēc? Mums vispirms ir jāsaprot, kas tajā augu materiālā ir iekšā un kā mēs arī citādākā veidā varam uzņemt to labo arī bez farmācijas zālēm.

Pētītas tiek visas auga daļas - gan ziedi, gan lapas, gan stublāji. Kā skaidro Dārzkopības institūta zinātniskā asistente Inga Mišina, paraudziņi no visām auga virsmes daļām tiek ievākti ik pēc desmit dienām. Tas tāpēc, ka mainīgie laika apstākļi var ietekmēt augu un iespējamās izmaiņas arī augu ķīmiskajā sastāvā. Savāktās auga daļas tiek safasētas mazos iepakojumos. Pēc tam tās nonāk saldētavā, tad tiek žāvētas, un tālāk jau veiktas analīzes, lai meklētu interesantus ķīmiskos savienojumus.

Dārzkopības institūta vadošā pētniece Dalija Segliņa.

Kā norāda Dalija Segliņa, viens no tiem ir E vitamīna savienojums tokotrienols.

- Šis savienojums ir ļoti ieinteresējis arī farmāciju, un šobrīd mēs pētām, kā šī ķīmiskā savienojuma daudzumu ietekmē gan pats augs, gan auga šķirne, gan augšanas apstākļi un augsne.

Kā stāsta pieredzējušī pētniece, analizētas tikšot arī dekoratīvās asinszāles, jo, iespējams, arī tajās varētu būt kas vērtīgs. Asinszāles ir plaši pazīstamas arī tautas medicīnā, bet ne visām piemīt ārstnieciskās īpašības. Dalija Segliņa nodemonstrē, kā atšķirt veselības uzlabošanai derīgās asinszāles, un tas, izrādās, ir gaužām vienkārši.

- Ja mēs saberžam ziediņu pirkstos un pirksti kļūst sarkani kā asinis, tas nozīmē, ka esam uz pareizā ceļa, un tā ir mūsu dabas aptieka.

Zinātnieku mērķis šoreiz ir atrast mūsu klimatiskajiem apstākļiem vispiemērotāko asinszāli, kura vienlaikus saturētu arī pēc iespējas vairāk E vitamīna savienojumu, kas ir viens no svarīgākajiem veselības uzturēšanai. Projekts noslēgsies 2024. gada decembrī, kad arī būs zināms, kurās asinszāles ir visbagātākās ar tokotrienolu un citiem savienojumiem.

Tāpat tiks pētītas metodes, kā visefektīvāk un, protams, arī lētāk tokotrienolu iegūt no asinszālēm. Eksperimentos tiks iesaistīts arī farmācijas uzņēmums, bet asinszāles eļļu mēģinās iegūt arī institūta laboratorijā.

Uzziņai

Asinszāle ir daudzgadīgs lakstaugs 30 - 100 cm augstumā. Zied no jūnija līdz augustam, zie-

di ir koši dzeltenā krāsā. Bieži sastopama pļavās, mežos un pie tīrumiem.

Asinszāli tautas medicīnā pielieto gadsimtiem. Tā noder pret dažādām ar asinsrites darbību saistītām kaitēm, sāpēm un krampjiem, bezmiegu un depresiju, kā arī citiem veselības traucējumiem. Asinszāles tēja dziedināšanas mērķiem tiek izmantota, lai uzlabotu kuņģa, zarnu un visu gremošanas orgānu darbību, novērstu žultsakmeņu veidošanos, uzlabotu asinsriti. Klīniskajos pētījumos visvairāk pierādītas auga antidepresanta īpašības. Asinszāle ir efektīvs līdzeklis organisma šūnu atjaunošanai un noder arī skaistumkopšanā.

Sandra Leitāne,
RE-TV žurnāliste
speciāli «Zemgalei»
Autores foto

«Pielāgojies vai taisi revolūciju!»

(Sākums – 5. lappusē)

mazbēni paliktu Latvijā, nevis dotos dzīvot aiz jūrām un tikai atbrauktu uz šejieni, lai izklaidētos vai lētāk salabotu zobus. Bet tur viņi, atklāti sakot, ir «baltie vergi». Tikai retajam izdodas «izsisties» augstāk. Protams, dzīves līmenis ir augstāks, bet viņi tur ir «piesieti» uz mūžu un arī Latvija viņus ir zaudējusi. Tāpēc ir jāapzinās, ka, slēdzot skolas, bērnu dārzus, veikalus un jebkurā citā jomā cilvēkiem ko atņemot, mēs viņus zaudējam savai valstij. Ne tikai fiziski, bet arī cilvēku domāšanā. Savulaik mēs jau vedām uz laukiem veikalos tirgot pienu un kartupeļus. Tagad jau vedam malku: briketes. Vai uz lauku veikaliem vedīsim arī bērnus?... Protams, melnais humors. Bet ir skaidrs: ja nebūs mūsu bērnu, nebūs arī nākotnes.

Man pašam aug divi mazbērni, kuriem tiek mācīts, kas ir darbs. Viņi zina, no kurienes nāk kartupelis, zemene un gurķis. Arī manām meitām daudzi draugi ir ārzemēs. Taču daļa ir atgriezušies Latvijā. Daļēji tas ir arī valsts ieguldījums, taču galvenokārt – audzināšana ģimenē. Patriots jau nav tas, kurš gudri un skaisti runā, bet tas, kurš arī gudri izdara. Un laiks parāda, kurš tāds ir.

Sarmīte Rone

Auces svētku gājienā ies neparasti

Jau pavisam drīz, nākamās nedēļas nogalē atkal izskanēs tik daudz iemīļotie Auces pilsētas svētki. Un kas gan tie būtu bez tradicionālā svētku gājiena?

- Aicinām kopā piedzīvot plašu emociju gammu kultūras programmā 28. un 29. jūlijā Auces svētkos pašā vasaras plaukumā! Auces kultūras darbinieki gadu no gada piedāvā Auces iedzīvotājiem un viesiem piedalīties svētkos un gājienā, atbilstoši kādam moto.

Šoreiz svētku un gājiena moto ir «Neparasto – meklēt prieks!». Gājiena dalībniekus rosinām atraktīvi izpausties vizuālajā noformējumā un priekšnesumā uz Auces brīvdabas estrādes skatuves. Būsiet pārsteigti, cik neparasti, radoši un spilgti sevi parādīs gājiena dalībnieki savā prezentācijā, - rosinot piedalīties un arī skatīties gājienā, teic Auces pilsētas kultūras nama direktore Rita Barona.

Gājiena maršruts visies no Stacijas laukuma pa Raiņa ielu, tālāk gar Aspazijas laukumu un noslēgsies Auces brīvdabas estrādē Ausmas ielā. Pēc aplausiem gājiena dalībniekiem sagaidāma Dobeles novada domes priekšsēdētāja uzruna un pērn dzimušo mazuļu godināšana.

Sagatavoja
Indra Cehanoviča

Aicina uzmanīties cūku audzētājus arī mūspusē

Pārtikas un veterinārais dienests (PVD) saņēmis laboratorisko izmeklējumu rezultātus, kas apstiprina Āfrikas cūku mēra (ĀCM) uzliesmojumu vēl vienā mājas cūku novietnē Krāslavas novada Robežnieku pagastā. Slimības skartajā saimniecībā ir sešas cūkas, un tā atrodas netālu no novietnes, kurā ĀCM uzliesmojums tika konstatēts pirms divām dienām.

Novietnē uzsākti slimības apkarošanas un ierobežošanas darbi. Lai likvidētu uzliesmojuma perēkli un nepieļautu slimības tālāku izplatīšanos, visas novietnē esošās cūkas tiks likvidētas.

Šis trīs nedēļu laikā ir jau piektais ĀCM uzliesmojums mājas cūku novietnēs Latvijā. Pirmais uzliesmojums tika konstatēts Gulbenes novada Stradu pagastā, divi Madonas novada Cesvaines pagastā un divi Krāslavas novada Robežnieku pagastā.

PVD aicina mājas cūku turētājus stingri ievērot biodrošību novietnē – nelaist cūkas ārā un

nepieļaut to saskari ar savvaļas dzīvniekiem, nedot cūkām zaļbarību, dārzenus un augļus no piemājas dārza, kā arī pārtikas pārpalikumus un būt uzmanīgiem ar pakaišu – skaidu, salmu, sienu izmantošanu. Pirms došanās kūtī obligāti jānomaina apģērbs un apavi, kā arī jāveic apavu dezinfekcija. Darba rīkus, ķerras, spaiņus un citu aprīkojumu, kas tiek izmantots kūtī, nedrīkst izmantot ārpus tās.

Ja cūkas izskatās neveselas, nenodarboties ar ārstēšanu pašiem, bet nekavējoties izsaukt veterinārārstu!

Biodrošība ir jāievēro ikvienā saimniecībā Latvijā, kurā tiek turētas mājas cūkas, neatkarīgi no to skaita, taču **īpaši uzmanīgiem šobrīd jābūt** Alūksnes, Augšdaugavas, Balvu, Cēsu, Dienvidkurzemes, Dobeles, Gulbenes, Jēkabpils, Krāslavas, Kuldīgas, Limbažu, Ludzas, Madonas, Ogres, Preiļu, Rēzeknes, Siguldas, Smiltenes, Tukuma, Valmieras, Varakļānu un Ventspils novadu mājas cūku turētājiem, jo šajās teritorijās ir konstatēts vislielā-

kais meža cūku inficēšanas gadījumu skaits.

Sagatavoja
Indra Cehanoviča
Foto no interneta resursiem